

**Kemal Sunal Filmlerindeki Geleneksel Çocuk Oyunları,
Ata Sporları ve Yarışlar**
*Traditional Children's Games, Turkish Ethnic Sports and Races
in Kemal Sunal Movies*

Selnur ŞARMAN KORKUTAN*

Özet

Milli bilincin genç kuşaklara aktarımında bir milletin geleneklerini ve değerlerini yansıtan oyun ve sporların günlük hayatın içinde yer alması etkilidir. Kemal Sunal Filmleri, pek çok halk bilgisi yaratmasının yanı sıra spor ve oyun külliyatından kesitleri de sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Kemal Sunal'ın rol aldığı filmlerde yer alan geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarını, ata sporları ve yarışlar halk bilimi açısından incelemektir. Araştırma için 1972-1999 yılları arasında çekilen 80 film incelenmiştir. Çalışmada işlevsel halk bilimi yöntemi ve toplumbilimsel eleştiri yöntemi kullanılmıştır. Filmlerde kullanılan spor ve oyunların adlandırılması ve oynayıp biçimleri, ilgili literatür taraması dikkate alınarak desteklenmiştir. Bulgular kısmında, yıllara göre filmlere yansıyan oyunlardaki değişimler tartışılmıştır. El yapımı oyuncak üretiminde ve meydan oyuncakları kurulumunda çocukların rolü konu edilmiştir. Filmlerdeki ip oyunları, top oyunları, nişan alma- hedef vurma oyunları, koşma- kovalamaca oyunları, atlama-sıçrama-sekme oyunları, utmalı beceri oyunları ve çeşitli oyunlar üzerinde durulmuştur. Kemal Sunal Filmlerinde, tıpkı Türk masallarında ve Dede Korkut Destanı'nda olduğu gibi "imtihan motifi" olarak bir genç kızla evlenebilmek için damat adaylarının güreş, atıcılık, binicilik ve çeşitli yarışlara tabi tutulduğu görülmüştür. Kemal Sunal'ın canlandığı karakterin yağlı güreşte kendinden boy, kilo ve güç olarak oldukça üstün olan rakibini aklını kullanarak yenmesi, Dirse Han'ın oğlunun boğayı yenmesi sahnesine benzemektedir. Çocuk oyunlarının, sosyalleşme ve hoşça vakit geçirme amacıyla, ata sporlarının güç göstergesi olarak, evlenebilmek ve saygınlık kazanmak amacıyla, yarışların ise toplumsal eğlence amacıyla yapıldığı elde edilen bulgular arasındadır. Sonuç olarak Türk Sinemasında Kemal Sunal filmlerinin, birçok alanda olduğu gibi oyun ve sporların korunması ve güldürü filmleri aracılığıyla kültür miraslarımızın gelecek kuşaklara aktarma görevlerini yerine getirmiş olmasının önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kemal Sunal, Türk Sineması, Çocuk Oyunları, Ata sporları.

* Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Halk Bilimi ABD Doktora Programı Öğrencisi, selnurnur@gmail.com.

Abstract

In the transfer processes of national consciousness to younger generations, the games and sports reflecting the traditions and values of a nation in the daily life is very effective. Besides creating a lot of popular information about folkloric knowledge, Kemal Sunal Movies also presents certain examples from the traditional Turkish sports and games. The aim of this study is to examine the traditional children's play and toys, ethnic sports and races in the movies starring Kemal Sunal. For the study, 80 films from 1972 to 1999 were examined. Functional folklore and sociological criticism methods were used in the study. The naming and playing styles of sports and games included in films have been studied also in the relevant literature review. The changes in the games reflected in the films according to years are also discussed. The role of children in making handmade toys and in the installation of outdoor toys has been discussed. It is focused on the rope games, ball games, aiming-shooting games, running-chasing games, jumping-tab games, defeating skill games and various games in movies. In Kemal Sunal movies, groom candidates have been subjected to wrestling, shooting, horse riding and various races in order to marry a young girl as "test motif" just like Dede Korkut epic. The character, starring by Kemal Sunal defeats the competitor who superior in size, weight and power is similar to the bullfighting scene of Dirse Han's son. As a result, it is emphasized that Kemal Sunal movies in Turkish Cinema have fulfilled the tasks of transferring our cultural heritage to future generations through the protection of games and sports.

Keywords: *Kemal Sunal movies, children's games, traditional Turkish sports.*

Bir toplumun değerleri, günlük yaşam pratikleri ile sosyal - mesleki yaşamda, aile hayatında, gelenek ve göreneklerde yaşanan değişim ve dönüşümler sine-mada karşılığını bulmaktadır (Adıgüzel 2016). İsmail Abalı, "Kemal Sunal Filmle-rinin Folklorik İşlevleri" adlı makalesinde bu filmlerin komedi türü olmalarına rağmen, pek çok halkbilimi öğesini işitsel ve görsel olarak bulundurması dolayısıyla gelecek kuşaklara kültür aktarma işlevini yerine getirdiğini belirtmektedir (Abalı 2015: 232). Kemal Sunal Filmleri, evlilik ve sünnet düğünleri, bayram ve kutlamalara yer vermesi dolayısıyla *toplumsal kurumlara ve törenlere destek verme işlevini*, güldürü ve mizah yönüyle *eğlenme, eğlendirme, hoşça vakit geçirme işlevini* yerine getirmektedir. Bu filmler, başrol oyuncusu vefat etmesi-ne rağmen günümüzde hala televizyon ve video aracılığı ile Türk seyircisi tara-fından ilgi ile izlenen mizah yönü ile beğeni kazanmaya devam eden filmlerdir.

Geleneksel çocuk oyunları, ata sporları ve kültürel yarışlar milli bilincin genç kuşaklara aktarılmasında önemli yer tutar. Milli kimlik kuruluşunda ulusal oyun ve sporlarla katılımcı ya da izleyici olarak ilgilenmek, ulusal farkındalığı artırır, milli birlik ve beraberliği güçlendirir ve vatanseverliği pekiştirir (Şahin ve ark.

2010: 1244). Kazakistan devlet başkanı, 2050 yılı stratejik planı içinde spor ve oyun kültürünün geliştirilmesi için altı devlet teşkilatı kurulmasının yolunu açmış ve milli birlik ve beraberliğin güçlenmesinde en etkili rolün kadim kültürümüzü yaşatmak olduğunu ve bu kültürün büyük bir kısmını spor ve oyun kültürünün oluşturduğunu vurgulamıştır (Şarman ve Buteyev 2017: 376). Oyun ve spor kültürünü genç kuşaklara aktararak, fiziksel ve ruhsal açıdan güçlü nesiller yetişmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Türk Sinemasında Kemal Sunal'ın rol aldığı filmler birçok halk bilgisi yaratmasının yanı sıra geleneksel çocuk oyunlarını, ata sporlarını ve kültürel yarışları da yansıtmaktadır.

Bu araştırmanın amacı Kemal Sunal'ın rol aldığı filmlerdeki geleneksel çocuk oyun ve oyuncakları, ata sporlarını ve yarışları halk bilimi açısından incelemektir. Çalışmanın konusu Türk topluluklarının geleneksel kültür ürünlerini sürekli bir şekilde görsel olarak bünyesinde bulunduran Kemal Sunal filmlerinde yer alan geleneksel oyun ve oyuncakların, spor ve yarışların halk bilimindeki rolüdür. Araştırma için 1972-1999 yılları arasında çekilen 80 film incelenmiştir. Araştırma kapsamına dahil edilen filmler; Tatlı Dillim (1972), Canım Kardeşim (1973), Oh Olsun (1973), Yalancı Yarım (1973), Hasret (1974), Güllü Geliyor Güllü (1974), Köyden İndim Şehire (1974), Salako (1974), Salak Milyoner (1974), Hanzo (1975), Şaşkın Damat (1975), Hababam Sınıfı (1975), Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı (1975), Hababam Sınıfı Uyanıyor (1976), Tosun Paşa (1976), Süt Kardeşler (1976), Kapıcılar Kralı (1976), Meraklı Köfteci (1976), Avanak Apti (1976), Sahte Kabadayı (1976), Şabanoğlu Şaban (1977), Sakar Şakir (1977), Çöpçüler Kralı (1978), Hababam Sınıfı Tatilde (1978), Kibar Feyzo (1978), İnek Şaban (1978), Köşeyi Dönen Adam (1978), İyi Aile Çocuğu (1978), Yüz Numaralı Adam (1978), Dokunmayın Şabanıma (1979), Umudumuz Şaban (1979), Şark Bülbülü (1979), Bekçiler Kralı (1979), Devlet Kuşu (1980), Zübük (1980), Gerzek Şaban (1980), Gol Kralı (1980), Davaro (1981), Kanlı Nigar (1981), Üçkağıtçı (1981), Doktor Civanım (1982), Yedi Bela Hüsnü (1982), Kılıbık (1983), Çarıklı Milyoner (1983), En Büyük Şaban (1983), Tokatçı (1983), Postacı (1984), Orta Direk Şaban (1984), Şabaniye (1984), Atla Gel Şaban (1984), Şendul Şaban (1985), Sosyete Şaban (1985), Gurbetçi Şaban (1985), Keriz (1985), Şaban Pabucu Yarım (1985), Katma Değer Şaban (1985), Garip (1986), Deli Deli Küpeli (1986), Davacı (1986), Yoksul (1986), Tarzan Rıfkı (1986), Japon İşi (1987), Kiracı (1987), Yakışıklı (1987), İnatçı (1988), Sevimli Hırsız (1988), Poliziei (1988), Dütürü Dünya (1988), Uyanık Gazeteci (1988), Bıçkın (1988), Öğretmen (1988), Talih Kuşu (1989), Zehir Hafife (1989), Gülen Adam (1989), Abuk Sabuk Bir Film (1990), Koltuk Belası (1990), Boynu Bükük Küheylan (1990), Varyemez (1991), Propoganda (1999)'dir.

Türkiye’de sinema çözümleme yöntemleri çeşitlilik gösterir. Türk filmlerinin göstergebilim (semiooloji) yöntemi ile incelendiği yüksek lisans ve doktora tezleri bulunmaktadır. (Köse 2013). Bu yöntemle göre filmlerdeki simgeler ve imge şeritleri, dizimsel tablo oluşturularak kültürel ve toplumsal unsurlar incelenmektedir (Kapusuz 2015). Film çözümleme yöntemlerinde, göstergebilimsel yöntemin dışında, tematik film çözümleme yöntemi, yapısal film çözümlemesi, biçimsel film çözümlemesi, görüntü yapısı kuramına göre incelemeler gibi çeşitli kuram ve yöntemler kullanılır (Adıgüzel 2016). Bunların dışında “eleştiri” yöntemleri de mevcuttur. Mehmet Kaplan, eleştiri (tenkit) kavramını; “*bir sanat ve edebiyat eserini inceleyen, değerlendiren yazılar*” ya da “*bir eser hakkında ileri sürülen hükümler üzerine yapılan inceleme ve değerlendirmeler*” olarak tanımlamıştır (Özen 2013: 120). Sinema çözümleme yöntemi olarak kullanılan “eleştiri” yöntemleri; Klasik Eleştiri Yöntemi, Tarihsel Eleştiri Yöntemi, Toplumbilimsel Eleştiri Yöntemi vb. yöntemlerdir (Küçükcan 1995).

Bu çalışmada işlevsel halk bilimi yöntemi ve toplumbilimsel (sosyolojik) eleştiri yöntemi kullanılmıştır. Filmlerde kullanılan spor ve oyunların adlandırılması ve oynayış biçimleri, ilgili literatür taraması dikkate alınarak çözümlenmiştir.

Kemal Sunal Sinema Filmlerinin Çözümlemesi

İnsandaki oyun güdüsü, sanat, spor, bilim, moda gibi pek çok kültürel yaratmayı da beraberinde harekete geçirmektedir (Özdemir 2005: 218). Oyun tanım olarak, yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlencedir (Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük). Spor, tek başına, birlikte ya da takım halinde gerçekleştirilen, kendine has kuralları ve teknikleri olan, hem bedensel hem zihinsel faaliyetlerin yer aldığı uğraştır (Savaş 1989: 134). Spor, amatör - profesyonel, bireysel - takım halinde, uluslararası - ulusal-yerel gibi birçok alt türe ayrılarak yapılmaktadır (Türkmen 2012: 4). Olimpiyat oyunları, dört yılda bir farklı bir ülkede gerçekleştirilen, amatör ve profesyonel takım sporlarıyla uğraşanların katıldığı uluslararası spor yarışmalarıdır. Ata sporları ise, kültürümüze has geleneksel spor müsabakalarının tümüne verilen addır. Bazı araştırmacılar, bir spor dalının “etnik spor” olarak kabul görmesi için ilk ve eski çağ unsurlarının kazandırılması gerektiğini belirtmektedir (Saralaeve 2016: 255). Okçuluk, kuşak - yağlı-mas güreşi, aşırımalı aba, gökbörü, atlı cirit gibi birçok tarihi spor dalı ata sporu bünyesinde yer almaktadır. Sportif çocuk oyunları da diğer spor dalları gibi çocukların eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Özellikle halat, kabak, menekşe, mangala, misket, çember ve topaç gibi oyunlar, gerek bedensel gerekse zihinsel becerileri geliştiren oyunlardır ve geçmiş-

ten günümüze kadar oynanmaya devam etmektedir. Orta Asya ve Kafkasya'daki bağımsız Türk devletlerinde ata spor oyunlarının yeniden doğuşunu konu alan bildiriler sunulması ve Üniversitelerde Türk Halklarının geleneksel spor oyunları hakkında bilimsel toplantılar düzenlenmesi konunun önemini göstermektedir.¹

Geleneksel çocuk oyunlarının birçoğu “davet” ile başlamaktadır. Özellikle kış mevsiminde iç mekânlarda yetişkinlerle birlikte oynanan oyunlarda, ev sahibi olan çocuk, bir arkadaşına “davetçi” görevini verir. Davetçi, ayrı ayrı evlere giderek toplanılacak yeri ve zamanı bildirir (Arsunar 1955: 7). Başka bir davet şekli, oyun başlatan kişinin “saklambaç oynayanlar elime mum diksin” şeklinde bağırması ve elini açmasının ardından bu çağırışı duyan çocukların elini açan çocuğun avuç içine işaret parmağını değdirmesidir. Yeteri kadar oyuncu toplandıktan sonra oyun başlatan oyuncu, “kale kapanıyor, çıkan oynamıyor” diyerek avuç içini kapatır. Böylece avuç içine parmak batıran kişiler, oyuna başlar. Kemal Sunal'ın rol aldığı filmlerde birçok çocuk oyunu, yarış ve sporun “davet” ile başladığı görülür. 1985 yılında çekilen “Şaban Pabucu Yarım” filminde, çocuklar hep bir ağızdan *Şaban pabucu yarım, çık dışarıya oynayalım* şeklinde bağırarak oyun oymana isteklerini belirtir ve ismini belirtmek suretiyle oyuncuları oyuna davet ederler. Yarış ve spor dallarında ise, hakem genellikle davulzurna eşliğinde oyunun ismini bağırarak ilan edip oyuncuları meydana davet eder. 1976 yılında çekilen “Tosun Paşa” filminde, hakem “*şimdi de kadınlar arası çuval yarışı!*” şeklinde oyuna yarışmacıları davet eder ve seyircileri bilgilendirir. 1982 yılında çekilen “Doktor Civanım” filminde de yarışlar, hakemin daveti ve ilanı ile başlar. Bu filmde halat çekme yarışı, tüfek atıcılığı, yağlı güreş gibi spor ve yarışlarda hakeminin özel bir giysi giydiği görülmektedir. Bu giysi, lacivert bir şalvar, beyaz kuşak, şalvardan daha açık renkli sırmalı cepken, yelek ve başlıktan oluşur (Bkz: Resim 5). Hakemin, yarışmacılardan ve seyircilerden farklı bir tören giysisi giymesi hakemlik görevinin Türk sporlarında özel önemini göstermektedir.

Oyuna başlamadan önce yapılan başka bir uygulama ebe seçimidir. Geleneksel Türk çocuk oyunlarında, oyunu başlatan ya da çeşitli rolleri olan bir oyun ebesi bulunmaktadır. Ebe olmak, bazı oyunlarda istenilen, bazılarında ise kaçınılan bir roldür. Ebe seçmek için, tekerleme söylemek, sayışma yapmak, yazıtura atmak, çöp çekmek, adım saymak gibi farklı yöntemlerin yanı sıra çeşitli ebe seçme oyunları da kullanılmaktadır. “Şaban Pabucu Yarım” filminde ebe

¹<http://www.manas.edu.kg/index.php/bilimsel-etkinlikler/2479-t%C3%BCrk-halklar%C4%B1n%C4%B1n-geleneksel-spor-oyunlar%C4%B1-ii-uluslararası%C4%B1-sempozyumu>. 18.08.2017.

seçimi için **hırsız-polis** oyunu oynanmaktadır. Filmde görülen ebe seçimi yönteminde üç oyuncudan biri kolunu uzatmaktadır. Diğer oyuncular hızlı biçimde kolunu uzatan oyuncunun bileğini tutmaya çalışır. Bileğini tutamayan oyuncu hızlı biçimde elini diğer oyuncunun elinin yanına konumlandırır. Kolunu uzatan oyuncu ise diğer elini oyuncuların elinin yanına getirir. Bu şekilde omuz hizasına ilk önce ulaşan oyuncu ebe olmaktan kurtulur (Bk. Resim 8). Oyundaki kural ve amaç, her oyuncunun ellerinin birbirine temas ederek, hızlı ve çevik biçimde elleri kavrayabilmek ve rakiplerinden önce bitiş noktasına varmaktır. Filmde görüldüğü gibi geleneksel çocuk oyunlarında ebe seçme ve oyuna hazırlık aşaması da bir çeşit oyun olarak görülmektedir. Oyunlarda hoş karşılanmayan davranış biçimleri ve vardır. Bunlardan en yaygın olanı olan mızıkçılık kavramı, filmlerin birçoğunda görülür. Mızıkçı, oyunbozan ve yenilgiyi kabul etmeyen kişidir. “Doktor Civanım” filminde, Kemal Sunal’ın canlandırdığı Kemal karakteri oyun öncesi rakibine, *yenilince mızıkçılık etmek yok* şeklinde bir ifade kullanmıştır. Çocuk oyunları ve yarışların usule uygun olarak bitirilmemesi ya da kural dışı bir davranış sergilenmesi, mızıkçılık ve oyunbozanlık şeklinde algılanır. Oyuna başlarken oyuna davet tekerlemesi söylenmesi, ebe seçimi gibi oyun başı adetleri olmasının yanı sıra oyun sonunun da kendine has şartları vardır. Bir kişinin ya da takımın galip gelmesi ya da berabere kalınması ile oyunun sonlanması beklenir. Bir oyuncunun vaktinden önce ya da usule uygun olmayan biçimde oyundan ayrılması kural dışıdır ve mızıkçılık olarak kabul edilir. Oyunlar, çocukların ortak kararı ile sonlanır. Oyun sonunda da “evli evine, köyü köyüne, evi olmayan sıçan deliğine” vb. çeşitli oyun bitiş şekilleri vardır.

Eski Türk büyükleri, “*oyun, çocuğun tımarıdır; oynamayan çocuk toprağa hayırlı olmaz*” diyerek çocuk oyunlarının oynanmasını teşvik etmişlerdir (Arsunar 1955: 3). Büyüklerimiz sokakta çocukları oynarken görünce, seyretmeye hatta oyuna biraz katılmış görünmeye vakit ayırırlardı. 1978 yılında çekilen “İyi Aile Çocuğu” adlı filmde de Kemal Sunal karakteri, tıpkı eski Türk büyükleri gibi misket oynayan beş çocuğun oyununa katılmakta, hatta kendisi de bilye ile atış yapmaktadır (Bk. Resim 3). **Misket oyunu, utmalı beceri oyunları** grubunda yer alan nişan alma ve hedef vurma becerisini geliştiren bir oyundur. Her çocuk eşit sayıda misket ile oyuna başlar, isabetli atışlar yaptıkça rakiplerinin bilyesini kazanır. Oyunda isabetli atış yaparak misket kazanmak, oyun sonunda misketlerinin sayısını arttırmak saygınlık kazandıran bir durumdur.

Filmlerde el yapımı oyuncaklar ve meydan oyuncakları görülmektedir. 1978 yılında çekilen “İbo ile Güllüşah” filminde **tahta beşik, bez bebek ve uçurtma** sahnelerine yer verilmiştir. Çocuklar bisiklete binmekte ve uçurtma uçurmaktadır. 1979 yılında çekilen “Umudumuz Şaban” filminde çocuklar, açık alanda, meydanda, sokakta ve toprak zemin üzerinde **tahta arabalarını** sürmektedir.

Çocuklar, bu filmlerde büyük bir coşku ile **salıncak, dönme dolap, atlıkarınca** gibi meydan oyuncakları üzerinde hoşça vakit geçirip oyun oynamaktadır. “Şaban Pabucu Yarım” filminde, salıncak ve el gücü ile kurmalı dönme dolap gibi oyuncakların çocuk ve yetişkinler tarafından birlikte hazırlandıkları ve kuruldukları izlenmektedir.

“Umudumuz Şaban” filminde ise, **yağ satarım bal satarım** oyunu görülmektedir (Bk. Resim 12). Filmde yaşları 6–12 yaşları arası değişen kız-erkek karışık on beş civarında oyuncu tarafından oynanmaktadır. Aynı oyun, “Şaban Pabucu Yarım” filminde de vardır (Abalı 2015: 232). Ebe seçiminin ardından çocuklar daire biçiminde çömelir. Ebe, eline mendil alarak dairenin etrafında dolaşmaya başlar. Mendili bir oyuncunun arkasına bırakır ve dolaşmaya devam eder. Bunu fark eden oyuncu mendili alarak ebeyi koşarak yakalamaya çalışır. Yakalayamazsa ebe olur, yakalarsa yakaladığı kişi yeniden ebe olur (Şarman 2015: 111).

“Şaban Pabucu Yarım”, “Umudumuz Şaban” ve “İbo ile Güllüşah” filmlerinde **ip atlama** sahneleri vardır. Bu filmlerdeki ip atlama oyununda iki kişi ipi çevirmekte ve çocuklar ipin her çevrilisinde sırayla atlamaktadır. Filmlerde her oyuncu bir kez atlar ve sıra bir sonraki oyuncuya geçer, atlamada ayağı takılan oyuncu yanar ve ip çevirme görevine geçer. Kollar çapraz ve düz tutularak ip çevrilebilir, atlarken çift ayakla iki kez veya tek ayaküstünde atlanabilir. Filmlerde çocuklar toplu olarak eğlenmek amacıyla sokak, meydan ve parklarda ip atlamaktadır (Bk. Resim 4). 1980 yılında çekilen “Gol Kralı” filminde de ip atlama sahnesi görülür. Burada Kemal Sunal’ın canlandığı karakter bireysel olarak vücudunu geliştirmek ve antrenman yapmak amacıyla ip atlamaktadır. Dolayısıyla ip atlama, filmlerde hem çocuklar hem yetişkinler tarafından yapılan sportif bir oyundur.

“Umudumuz Şaban” filminde, Kemal Sunal’ın canlandığı karakter, bir genç kızla konuşurken arkada oyun oynayan çocuklar görülür. Filmin bu sahnesinde, sinematografik olarak ön planda diyalog halinde iki sevdalı genç ve arka planda fon olarak yerleştirilmiş 15-20 çocuk vardır. Bu çocuklar ayakta el ele tutuşarak, kollar gergin vaziyette daire oluşturmuş ve daire çevresinde dönmektedirler. Ağız hareketlerinden ezgili ritmik bir şarkı ya da tekerleme söyledikleri anlaşılır. Ancak arka plan sessiz olduğu için, çocukların hangi ezgiyi ya da tekerlemeyi söylediği bilinmemektedir. Dolayısı ile hangi oyunu oynadıkları açık biçimde belli değildir. Bazı araştırmacılar, “Umudumuz Şaban” filminin bu sahnesine dayanarak bu oyunun **kutu kutu pense** oyunu olduğunu belirtmiştir (Abalı 2015: 232). Bu durum ihtimal dâhilindedir. Ancak geleneksel çocuk oyunlarında, “**ambara vurdum bir tekme**”, “**turna oyunu**”, “**araba oyunu**” gibi pek çok oyun da şekil ve biçim olarak aynı şekilde oynanmaktadır. Oyuncuların hiçbirinin el ele tutuşurken arkasını dönmediği göz önünde bulundurulursa bu

oyunun “ambara vurduğum bir tekme” olabileceği de düşünülmelidir. “Şaban Pabucu Yarım” filminde **hırsız-polis oyunu** vardır. Bu oyun ebe seçimi için kullanılan bir oyundur. “İbo ile Güllüşah” ve “Şaban Pabucu Yarım” filmlerinde **çember çevirme ve seksek** ve **çelik çomak** oyunları görülür. “İbo ile Güllüşah” filminde **evcilik oyunu** görülür (Bk. Resim 2). Kızlar tarafından oynanan oyunda **bez bebeğin**, beşikte uyutulduğu, beslendiği gözlenmiştir. Hababam sınıfı filminde **uzun eşek** oyunu oynanmaktadır. “Umudumuz Şaban”, “Doktor Civanım”, “Şaban Pabucu Yarım”, “Hababam Sınıfı”, “Güllü Geliyor Güllü”, “Şaşkın Damat” filmlerinde çeşitli **top oyunları** sahneleri yer alır. “Çarıklı Milyoner” filminde çeşitli **top oyunları**, penaltı atma yarışları ve futbol oyunu yer almaktadır (Bk. Resim 6). 1983 yılında çekilen “Kılıbık” filminde, **halter** sporu görülmektedir. “Hababam Sınıfı Tatilde” filminde **gülle atma** ve **izcilik** sporu görülmektedir.

Dede Korkut Destanı'nın “Bay Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek” boyunda Banu Çiçek, beşik kertmesi olan damat adayını bazı testlere tabi tutmaktadır: “*Gel şimdi seninle ava çıkalım. Eğer senin atın benim atımı geçerse onun atını da geçersin. Hem seninle ok atalım (Beni 615-616)*”. Bu destan metninde görüldüğü gibi genç kızın evleneceği erkeği tabi tuttuğu yarışlar, **binicilik, atıcılık-nişancılık ve güreştir**. “Altın Şamdan”, “Dilsiz Kız'ın Masalı” gibi Azerbaycan masallarındaki genç kızların babaları çeşitli yarışlar ya da yetenek imtihanları açarak başarılı olan adayı kızlarıyla evlendireceklerini açıklamışlardır (Sabih 1982: 48-54). Kemal Sunal filmlerinde de bir genç kızın birden fazla talibi olduğunda nişancılık, güreş gibi çeşitli yarışlar yapılmakta ve galip gelen damat adayı evlilik hakkını kazanmaktadır. Doktor Civanım filminde yarışma nedeni, yarış yeri ve zamanı ile oyuncuların isimleri davul ile meydana toplanan ahaliye duyurulur:

“Ey ahali, duyduk duymadık demeyin!

İhtiyar heyetimizin kararıdır.

Sümbül'ü almak için Doktor Kemal ve Gaffur beş dalda yarışacaktır!

1. Halat Çekme 2. Penaltı Atma Yarışı 3. İçki Yarışı 4. Nişancılık 5. Yağlı Güreş”

İlk yarış yarın çayırılıkta yapılacaktır.

Duyduk duymadık demeyin.” (Doktor Civanım Filmi 1982)

“Doktor Civanım” filminde Sümbül adlı genç kızla evlenebilmek için damat adayları çeşitli dallarda yarışmaktadır. Hangi yarışların yapılacağı ise ihtiyar heyeti tarafından belirlenmekte ve davul ile ilan edilmektedir. Genç kızla evlenebilmek anlamında “Sümbül'ü almak” terimi kullanılır. Damat adayları hakem eşliğinde ve seyirciler önünde beş dalda yarışır. **Halat çekme yarışı**, hakem

tarafından belirlenen bir çizginin her iki tarafına eşit mesafede konumlanan rakiplerin halatın ucundan çekerek rakibe çizgiyi aşdırmak amacıyla yapılan bir spor karşılaşmasıdır (Bk. Resim 5). Bu filmde evlilik amacıyla iki kişi tarafından yapılan halat çekme yarışı, “Tosun Paşa” filminde eğlence amacıyla iki takım arasında yapılmaktadır. İki grubun halatın iki yanına halatı tutacak biçimde dizilir. Hakem, halatın tam ortasına geçerek iki eliyle halatı tutup aşağı ve yukarı 3 kez sallar, ardından “başla” komutuyla yarışı başlatır. Hangi grup, hakemin halatı tutup yarışı başlattığı noktayı geçerse o grup yarışı kazanmış sayılır.

Evlilik hakkı kazanmak için yapılan bir diğer yarış ise, **penaltı atma yarışıdır**. “Doktor Civanım” filminde damat adaylarından biri kaleye geçer, diğeri belli bir mesafeden penaltı atışı ile gol atmaya çalışır. Sonra yer değiştirilir ve kaledeki oyuncu atış yapar. **İçki yarışı**, filmde belirlenen bir içeceğin en çok miktarda içen kişinin yarışı kazanması ile sonuçlanır. Benzer bir şekilde **yoğurt yeme yarışı** da belli bir içecek ya da yiyecek maddesinin en çok tüketilmesi halinde kazanılan bir yarış türüdür. “Doktor Civanım” filminde bu yarışlardan sonra **nişançılık yarışı** düzenlenir. Belli bir mesafeye konulan şişeler tabanca ile vurulmaya çalışılır. Son olarak filmde **yağlı güreş** yarışı düzenlenir. Kemal Sunal’ın canlandırdığı doktor karakteri güç, boy ve kilo olarak rakibinden oldukça zayıftır. Rakip, güç olarak daha avantajlı ve üstündür. Yarış, davul zurna eşliğinde seyirciler önünde ve hakem önderliğinde başladığı zaman doktor karakteri darbelerden kurtulmak için çok çabalamasına rağmen oyunun seyri kendisinin aleyhinde devam etmektedir. Ancak doktor, rakibinin zaafını fark eder, rakip belli noktalardan gıdıklanmakta ve bu durum onu güçsüz duruma getirmektedir. Dolayısıyla zekâsıyla rakibini alt etmeyi başarır, bu durum hakem tarafından gözlenmekte ve oyunun akışına engel teşkil etmemektedir. Dolayısıyla doktor, aklıyla yarışmayı kazanır (Bk. Resim 13). Bu durum Dede Korkut Destanı’nda Dirse Han’ın oğlunun boğayı zekâsı ile yenmesine benzemektedir. Boğa, tıpkı Kemal Sunal’ın rakibi gibi en, boy, kilo, güç olarak çok üstündür. Ancak Dirse Han’ın oğlu ve Kemal Sunal zekâlarını kullanarak kendilerinden daha güçlü olan rakiplerini yenmeyi başarmışlardır. “Tosun Paşa” filminde seyran, mesire yeri ve çayır alanında Paşa şerefine ziyafet verilir ve eğlenceler düzenlenir. Bu eğlenceler, halk oyunlarının yanı sıra spor oyunları ve çeşitli yarışlardır. Filmde yağlı güreş, güç göstergesi ve toplumsal saygınlık kazanmak amacıyla yapılan spor müsabakasıdır. Paşanın kudretini sınamak isteyenler tarafından Paşa yağlı güreşe davet edilir. Tıpkı “Doktor Civanım” filminde olduğu gibi, “Tosun Paşa” filminde de oyuncu ve seyircilerden farklı bir şalvar ve sırmalı cepken giyen hakem yarışmayı başlatır. Yarışma boyunca davul ve zurna eşlik etmektedir. Yağlı güreş müsabakası, davul ile şöyle ilan edilir:

*“Yiğitler çıktı meydana,
Her biri birbirinden merdane.
Alta düştüm diye üzülme.
Üste çıktım diye sevinme.
Kazandım diye gerinme.
Bu meydan er meydanıdır,
Yenilmek de var yenmek de.*

Allah Allah İllallah!” (“Tosun Paşa” Filmi: 1976)

1988 yılında çekilen “Sevimli Hırsız” filminde de “Doktor Civanım” filminde olduğu gibi bir genç kız ile evlenebilmek için damat adaylarının katıldığı çeşitli yarışmalar düzenlenir. Bu filmde genç kıza beşik kertme yoluyla evlilik sözü verilmiş bir delikanlı vardır. Ancak genç kız, birlikte büyüdüğü beşik kertmesini değil, daha sonra tesadüf eseri tanıştığı Kemal Sunal’ın canlandırdığı Metin karakterini sevmeye başlar. İki delikanlı da bu genç kıza evlilik için talip olunca tüm aile büyükleri toplanır ve delikanlıları çeşitli yarışlara tabi tutar. Bu yarışlar, **bilek güreşi**, **bisiklet yarışı** ve **âşık atışmasıdır**. Bir de farklı bir yarış türü olan, genç kızın ailesinin mesleğini ustalıklı icra edebilme yarışması düzenlenir. Tüm yarışların galibi Metin’dir ve genç kızla evlenebilme hakkını kazanmıştır. “Hababam Sınıfı Tatilde” filminde lise grubu öğrencilerinin **bilek güreşi** tuttuğu görülmektedir. Bu yarış, eğlenme ve iddia için yapılmaktadır. Sınıf içinde, tahta sıra üzerinde yapılan yarışta iki oyuncu karşılıklı oturarak yarışta kullandıkları elin (sağ veya sol) dirseğini masaya yerleştirir. Oyuncular, avuç içleri birbirine değecek ve başparmak alta konumlanacak biçimde el ele tutuşurlar. Yarış öncesi, sınıf arkadaşları arasından seçilen hakemin komutuyla yarış başlar. Tüm sınıf üyeleri, yarışa destek veren izleyici kitlesini oluşturmaktadır (Bk. Resim 7). Bilek güreşi yarışları, Türk Dünyasının hemen hemen her bölgesinde görülmektedir (Tüzün 2010: 22). Bu yarışa katılmaya, “**bilek güreşi tutmak**” denir. Türk kültür tarihinde “bileği bükülmez” olarak nitelenen kişiler yiğit olarak kabul edilirdi. Osmanlı döneminde de yeniçerilerin ve padişahların bilek güreşi tuttuğuna dair kayıtlar vardır. Yarışın, iç ve dış mekân olarak tüm alanlarda yapılması mümkündür. Gerekli olan tek şart, düz bir masa üzerinde oynanmasıdır. Adil yarış için iki oyuncunun dirseği, masanın merkez noktasından eşit uzaklıkta konumlanır. Çocuk, yetişkin, yaşlı olarak her yaş grubunun oynayabildiği bir güreş türüdür. Ancak her yaş grubunun kendi akran grubuyla yarışması kural dâhilindedir. “Sevimli Hırsız” filminde bilek güreşi yarışı “Hababam Sınıfı Tatilde” filminden biraz farklı olarak masanın her iki ucuna mum yakılarak başlatılmıştır. Masaya rakibinin elini değdirmek suretiyle mumu söndüren kişi yarışı kazanır. “Hababam Sınıfı Tatilde” filminde öğrenciler tarafından eğlence ama-

cıyla yapılan bu yarış, “Sevimli Hırsız” filminde ise evlenebilmek için damat adayları tarafından yapılmaktadır. Aynı filmdeki diğer bir yarışma **bisiklet yarışıdır**. Amaç, süs havuzu etrafında dört tur atarak yarışı en önce tamamlamaktır. Her iki adaya bir bisiklet verilir, aile meclisi huzurunda yarış başlar ve turu başarı ile tamamlayan kişi Metin’dir. **Âşık atışması** ise filmde evlilik hakkı kazanmak için yapılan son yarıştır (Bk. Resim 11). Her iki damat adayına birer saz verilir. Aile meclisi önünde atışma başlar. Kafiye ve ölçü düzeni ile saz ve sözü ustalıklı kullanan kişi yarışı kazanır. Saz olmadan düz metin söyleyen, konuşan, kafiye kuramayan kişi yarışmayı kaybeder. Kemal Sunal’ın canlandırdığı Metin karakteri âşık atışmasının galibi olur ve sevdiği kız ile evlenmeyi hak eder. Aşıkların saz eşliğinde atışmalarının, çocuklar tarafından taklit etmesi sonucu oluşturulmuş olan “**tekerleme oyunu**”, her çocuğun saz olmadan belli bir ezgi ile belli bir kafiye düzeninde doğaçlama olarak tekerleme uydurmasına dayalı bir çocuk oyunudur.

Nişancılık, atıcılık, atış müsabakası filmlerde hem çocuklar hem yetişkinler tarafından icra edilmektedir. Nişancılık ve atıcılıkta amaç, hedef olarak belirlenen bir nesneyi ok, taş, sivri dal, sapan, tabanca kullanarak vurmaktır. Su ile ıslatılmış ve çamur haline getirilmiş toprağa sivri dal parçalarını sıra ile saplamak, şişirilen balonları belli mesafeden iğneli tüftüf (el yapımı bir çocuk oyuncacı) ile patlatmaya çalışmak, üst üste dizilen kiremit parçalarını top ile devirmeye çalışmak gibi birçok **nişan alma- hedef vurma oyunları** vardır. “Şaban Pabucu Yarım” filminde çocuklar etrafta buldukları dallardan sapan yaparak nişancılık oyunları oynamaktadır. **Sapan**, iki ucuna lastik bağlanan genellikle meşin ağacından yapılan çatal biçiminde atış aracıdır. Çocuklar, yerden topladıkları taşları lastikle gererek belirledikleri hedefi vurmaya çalışmaktadır. Bu filmde çocukların dikkatle fakat coşkuyla kendi yaptıkları sapanla oynadıkları görülmektedir. Sadece çocuklar değil, yetişkinler de nişan alma ve atıcılık ile uğraşmaktadır. 1974 yılında çekilen “Güllü Geliyor Güllü” filminde **tüfek atıcılığı** bir güç gösterisi olarak kullanılmıştır. Atıcılar belirlenen bir mesafeden hedef olarak konulan yumurtaları tüfek ile vurmaya çalışmaktadır. “Doktor Civanım” filminde nişancılık, sevdiği genç kızla evlenebilmek için yapılan yarışlardan biridir. Bu filmde belli bir mesafeden hedef olarak belirlenen boş şişeler kurşunla vurulmaya çalışılmaktadır. “Umudumuz Şaban” filminde Kemal Sunal’ın canlandırdığı karakter nişancılık konusunda tesadüfi başarılar elde eder; kendi başına talim yaptığı sırada konserve kutusu, teneke, kuş vurur. Bu durum mahalle sakinleri tarafından övgü ile karşılanır. “*On iki sene askerlik yaptım, böyle nişancı görmedim*”, “*ne cesaretli, büyük adammış*”, “*analar böylesini bir daha doğurmaz*” gibi yorumlar atıcılık ve nişancılıktaki başarı sonrası yapılır. “Çarıklı Milyoner” filminde ormanlık bir alanda **avcılık** sahnesi görülür. Burada Kemal

Sunal'ın canlandırdığı karakter rast gele atışlar yapar ancak her atışında bir kuş vurur ve tesadüfi isabetli nişancılığı övgüyle karşılanır. Sonuç olarak, çocuklar tarafından sapan, top, tüftüf, taş, dal gibi nesnelere balon, çamur, üst üste dizilmiş kiremit kırıkları ve çeşitli nesnelere hedef olarak kullanılarak nişan alma-hedef vurma oyunları oynanmakta, yetişkinler tarafından tüfek gibi ateşli silahlarla boş şişeler, yumurtalar ve hedef tahtası gibi nesnelere hedef alınarak nişancılık ve atıcılık yapılmaktadır. Binicilik, “Salako”, “Atla Gel Şaban” gibi filmlerde görülmektedir (Bk. Resim 14).“Atla Gel Şaban”, jokey rolündeki Niyazi karakteri, at yarışlarına katılmaktadır. Bu durumda seyirci pasiftir ve iddia olarak at yarışlarında hangi atın galip geleceğini tahmin etmek suretiyle belli bir para yatırarak yarışları izlemektedir.

Tosun Paşa filminde görülen **kadınlar arası çuval yarışı** öncesi kadınlar aynı hizada sıralanır ve bellerine kadar çuval geçirirler. Hakemin komutuyla yarış başlar ve belirlenen mesafe zıplayarak kat edilir. Meydanda, açık alanda bulunan yarış hakem ve misafirler izler ve sahnelere eşlik eden davulcu görülmektedir. Çuval Yarışı, “Şendul Şaban” filminde yürüme, engellerin altından ve içinden sürünerek geçme gibi çeşitli oyunları takip eder. 1976 yılında çekilen Tosun Paşa filminde **kadınlar arası yumurta yarışı** sırasında kadınlar aynı hizadan başlayarak, tahta kaşık içine konulan yumurtaları ağızları içerisinde taşırlar. Hakemin işaretiyle yarış başlar. Yumurtayı düşüren ya da eliyle destek olan yarış dışı kalır. Yumurtayı önceden belirlenen bitiş noktasına ilk önce getirmeyi başaran yarış kazanır. Benzer şekilde “Şendul Şaban” filminde de **yumurta taşıma yarışı** görülmektedir (Bk. Resim 9). Tosun Paşa filminde **yoğurt içinde altın bulma yarışı** görülür. İçi yoğurt dolu büyük bir kazana bir altın konur ve karıştırılır. Filmde bu yarışa katılan 7 kişi kazanın başına çömelerek oturmaktadır (Bk. Resim 10). Ellerini kullanmadan ağızlarıyla yoğurt içindeki altını bulmaya çalışırlar. Altını ağızıyla tutan oyuncu yarış kazanmış sayılır. Tüm bu yarışlar, toplumsal eğlence amacıyla yapılmış olup, karşılığında herhangi bir ödül, kız alma, toprak sahibi olma gibi konular göz konusu değildir.

Bulgular

Çözümlemelerimizde elde ettiğimiz bulgular, incelenen filmlerde ata sporları olarak bilinen, Türk kültürüne has geleneksel spor müsabakaları ile sportif çocuk oyunları olduğu gerçeğinin ortaya çıkmasıdır. El yapımı oyuncak üretiminde ve meydan oyuncakları kurulumunda çocukların etkin rolü olduğu görülmektedir. Kemal Sunal Filmlerinde, tıpkı Türk masallarında ve Dede Korkut Destanında olduğu gibi “imtihan motifi” olarak örneğin bir genç kızla evlenebilmek için damat adaylarının güreş, atıcılık ve çeşitli yarışlara tabi tutulduğu

görülmektedir. Ayrıca Kemal Sunal'ın canlandırdığı bir acemi güreşçi karakterinin yağlı güreşte kendinden boy, kilo ve güç olarak oldukça üstün olan rakibini aklını kullanarak yenmesi, Dirse Han'ın oğlunun boğayı yenmesi sahnesine benzetilmektedir. Çocuk oyunlarının, sosyalleşme ve hoşça vakit geçirme amacıyla, ata sporlarının bir güç göstergesi olarak, evlenebilmek ve saygınlık kazanmak amacıyla, yarışların ise toplumsal eğlence amacıyla yapıldığı elde edilen önemli bulgular arasındadır.

1972–1987 yılları arasında çekilen Kemal Sunal filmlerinde çocukların topluca kalabalık şekilde saatlerce sokaklarda, meydanlarda nişancılık-aticılık, koşma-kovalamaca, atlama-sıçrama-sekme, top oyunları, ip oyunları oynadıkları görülür. Yağ satarım bal satarım, uzuneşek, bilek güreşi, uçurtma uçurma, hırsız-polis, bisiklete binme, çelik çomak, çember çevirme, misket, Ambara Vurdum Bir Tekme gibi geleneksel oyunları dış mekânda topluca oynanmaktadır.

1988 yılında çekilen “Sevimli Hırsız” filminde ilk kez dijital oyuncaklar ve bilgisayar oyunlarının yer aldığı gözlenmiştir. Filmde çeşitli dijital oyuncaklar arasında, dijital saat şeklindeki mini bir bilgisayar programı yüklenmiş oyunlar, atari oyunları ve bilgisayar oyunları varlığını gösterir. Bu oyunlar, bireysel olarak oda içinde oynanmaktadır. Dolayısıyla filmlerde geleneksel çocuk oyunları açık alanda topluluk halinde coşku ve sevinç ile oynanmakta, dijital oyunlar ise bireysel olarak bir odanın içinde sakin biçimde oynanmaktadır. Ancak bu filmde dahi, bisiklet yarışı, bilek güreşi gibi yarışlar görülür. Dolayısıyla filmde hem dijital oyuncaklar ve bilgisayar oyunları yer alırken hem de geleneksel oyunlar yer almaktadır.

Oyun mekânı genel olarak, sokak, meydan, mahalle arası, park, bahçe, avlu görülür. Kemal Sunal filmlerinde çocuklar, sünnet ve evlilik törenlerinde koşma-kovalamaca oyunları oynamaktadır. Toplumsal şenlik ve törenlerde ise top oyunları, nişan alma ve hedef vurma oyunları gibi çeşitli oyunlar oynamaktadır. Bu görüntüler, geleneklerimizin kuşaktan kuşağa aktarıldığını belirten önemli bulgulardır. İp atlama, çelik-çomak, uçurtma uçurma, çember çevirme, evcilik, misket gibi sokak oyunlarının çocuklar tarafından mahalle, avlu, sokak, meydan gibi alanlarda oynandığının görülmesi, sadece hoşça vakit geçirme değil, tamamen sosyal ve kültürel faaliyet amacıyla toplu biçimde oynandığı önemli bir bulgudur. Yağlı güreş, nişan alma, hedef vurma, atıcılık gibi ata sporlarımızın evlilik hakkı kazanmak ya da güç göstergesi amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Halat çekme, yumurta taşıma yarışı, çuval yarışı gibi müsabakaların ise toplumsal saygınlık kazanma ve eğlence amacıyla oynandığı görülmektedir. Filmlerde ip atlama, uçurtma uçurma, evcilik, çelik-çomak, nişancılık gibi oyunlar ile bez bebek, beşik, tahta araba gibi oyuncaklar da yer almaktadır. Müsabaka niteliği

taşıyan yağlı güreş, halat çekme yarışı, nişan alma- hedef vurma yarışları gibi ata sporları da konu edilmektedir. İncelenen filmlerde çocukların bahçe, avlu, sokak, meydan gibi dış mekânlarda; boş zamanlarının yanı sıra düğün, sünnet töreni, asker uğurlama gibi toplumsal olaylarda, iki kişi, iki takım olarak ya da çoklu gruplar halinde kurallı ve paralel oyunlar oynadıkları, yetişkin desteği ile oyuncak ürettikleri ve mahalle çocuklarıyla paylaşarak birlik bütünlük içinde oyun oynadıklarının görülmesi çok önem taşımaktadır. Filmlerdeki ata sporları ise genellikle evlenebilmek ya da toplumsal saygınlık kazanabilmek amacıyla güç göstergesi ve yarış niteliğinde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum göstermektedir ki bu kültür mirası, sporun ileri seviyede geliştiği; çocukların çok küçük yaştan itibaren beden dayanıklılığını arttırmak ve yetişkinlikteki savaş becerilerini güçlendirmek için spor faaliyetlerinde buldukları Türk halklarının, örneğin Uygur, Göktürk ve Hun Kültüründen kaynaklanmaktadır (Tüzün 2010: 9). Kemal Sunal filmlerinde işlenen önemli kültür öğeleri arasında geleneksel çocuk oyunları önemli yer tutmaktadır (Abalı 2015: 232). Hem oynanış şekli ile görsel, hem de oyun esnasında söylenen tekerleme/şarkılarla işitsel özellikleri bulunan bu arşivlik filmlerde görünen çocuk oyunlarından bazıları *İbo İle Güllüşah* filminde (1977) seksek, ip atlama ve uçurtma uçurma; *Umudumuz Şaban* (1979) filminde yine seksek ile kutu kutu pense ve *Şaban Pabucu Yarım* (1985) filminde de ip atlama ile "Yağ Satarım Bal Satarım" oyunlarıdır. Daha pek çok halk kültürü unsurunu bünyesinde barındırmasıyla bu filmler, halk bilgisi ürünlerinin gelecek kuşaklara aktarma işlevini yerine getirmektedir (Abalı 2015: 232).

Sonuç

Fiziksel açıdan güçlü, ruhsal açıdan sağlıklı nesillerin yetişmesi için ata sporlarının ve geleneksel oyunların çocuk, genç, yetişkin, yaşlı bireylerin yaşamında etkin biçimde yer alması gerekir. Kemal Sunal sinema filmlerinde misket oyunu, ip atlama, çelik-çomak, uçurtma uçurma, çember çevirme, evcilik, misket gibi sokak oyunlarının çocuklar tarafından mahalle, avlu, sokak, meydan gibi alanlarda hoşça vakit geçirme ve sosyalleşme amacıyla toplu biçimde oynandığı görülmektedir. Bu filmleri seyreden seyirciler, yağlı güreş, nişan alma, hedef vurma gibi ata sporlarının evlenebilmek için güç göstergesi olarak kullanıldığını eğlenerek ve gülerek seyrederken hem öğrenmekte ve hem de çocuklarına ve birbirlerine aktarmaktadırlar. Halat çekme, yumurta taşıma yarışı, çuval yarışı gibi müsabakaların ise toplumsal saygınlık kazanma ve eğlence amacıyla oynandığı görülmüştür. Kemal Sunal sinema filmleri, hem geleneksel oyun ve sporlarının oynanış biçimlerinin aktarımında hem de geleneksel motiflerin sunumuyla kültür taşıyıcısı olarak yerini almakta ve Türk halklarının geleneksel

çocuk oyunları ile gençlerin geleneksel spor oyunlarını kültür miraslarımız olarak gelecek kuşaklara armağan niteliğinde sunmaktadır. Nişan alma ve hedef vurma, hem çocuklar tarafından hem yetişkinler tarafından yapılmaktadır. Çocuklar tarafından oyun olarak, yetişkinler tarafından spor olarak yorumlanır. Çocuklar tarafından sapan, top, tüftüf, taş, dal gibi nesnelere balon, çamur, üst üste dizilmiş kiremit kırıkları ve çeşitli nesnelere hedef olarak kullanılarak nişan alma- hedef vurma oyunları oynanmaktadır. Yetişkinler tarafından tüfek gibi ateşli silahlarla boş şişeler, yumurtalar ve hedef tahtası gibi nesnelere hedef alınarak nişancılık, atıcılık ve avcılık yapılmaktadır. Filmlerde ip atlama ve top oyunları da hem çocuklar hem yetişkinler tarafından yapılmaktadır. Çocuklar tarafından oynanan ip atlama hoşça vakit geçirme amacıyla, yetişkinler tarafından ise vücut geliştirme ve antrenman yapmak amacıyla yapılmaktadır. Çocuklar tarafından oynanan koşma - kovalamaca oyunları yetişkinler tarafından koşu sporları şeklinde yapılmaktadır. Sonuç olarak Türk Sinemasında Kemal Sunal filmlerinin, birçok alanda olduğu gibi oyun ve sporların korunması ve komik filmler aracılığıyla kültür miraslarımızın gelecek kuşaklara aktarma görevlerini yerine getirmiş olması çok önem taşımaktadır. Bu kültür miraslarımızın gelecek kuşaklara mizah kullanılarak aktarılması ve öğretilmesi için sinema filmi, belgesel film, televizyon dizi film gibi kitlesel görsel-güncel medya teknolojilerinden daha fazla yararlanılması gerektiği düşünülmelidir. Bu oyun ve sporların filmdeki olayların akışına ve sonucuna etkileri daha ileri araştırmaların konusu olabilir. Kemal Sunal filmleri, içerik ve konu bakımından, güldürü gücüyle izleyici kitlesini etkilemesi açısından *eğlenme, eğlendirme, hoşça vakit geçirme işlevi*, sünnet ve evlilik düğünü gibi toplumsal olaylarda çocuk oyunlarına yer vermesi bakımından ata sporlarının, geleneksel oyun ve oyuncakların oynanış biçimini göstermesi, oyun tekerleme ve ezgilerini sunması bakımından *eğitim ve kültürün genç kuşaklara aktarılması işlevi* gibi halk bilgisi yaratmalarının birçok işlevini üstlenmiş durumdadır. Sonraki çalışmalarda çocuk oyunlarının filmlerdeki rolü, oyun ve sporların olayların akışına ve sonucuna olan etkilerini inceleyen araştırmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

EK 1: Resimler

Resim 1: “Şaban Pabucu Yarım” 1985 Film Afışı
Erişim: <http://sinematek.tv/afisler/page/225/>
03.07.2017

Resim 2: “İbo ile Güllüşah” 1978
Bez Bebek ve Ahşap Beşik ile Evcilik Oyunu

Resim 3: “İyi Aile Çocuğu” 1978
Misket Oyunu

Resim 4: “İbo ile Güllüşah” 1978
İp Atlama

Resim 5: "Doktor Civanım" 1982
Halat Çekme Yarışı

Resim 6: "Şaşkın Damat" 1975
Top Oyunları

Resim 7: "Hababam Sınıfı Tatilde" 1978
Bilek Güreşi

Resim 8: "Şaban Pabucu Yarım" 1985
Ebe Seçimi, Hırsız Polis Oyunu

Resim 9: "Şendul Şaban" 1985
Yumurta Taşıma Yarışı

Resim 10: "Tosun Paşa" 1976
Yoğurt İçinde Altın Bulma Yarışı

Resim 11: “Sevimli Hırsız” 1988
âşık atışması, Şiir yarışması

Resim 12: “Umudumuz Şaban” 1979
Yağ Satarım Bal Satarım

Resim 13: “Doktor Civanım” 1982
Yağlı Güreş

Resim 14: “Salako” 1974
Binicilik

KAYNAKÇA

- 📖 Abalı, İsmail. “Kemal Sunal Filmlerindeki Folklorik İşlevleri.” *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 38. (2015): 227-237.
- 📖 Adıgüzel, Elçin. *Toplumsal Gerçekçilik Akımı Perspektifinden Zeki Demirkubuz Sineması*. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2016.
- 📖 Ankey, Nurcan. *Türkiye’de Akademik Eleştiri: Mehmet Kaplan ve Berna Moran’ın Eleştiri Anlayışlarına Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2012.

- 📖 Arsunar, Ferruh. *Türk Çocuk Oyunlarından Örnekler*. İstanbul: Maarif, 1955.
- 📖 Ekici, Metin. *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*. Ankara: Geleneksel, 2011.
- 📖 Fedakâr, Pınar ve Selnur Şarman. "Seferihisar Geleneksel Çocuk Oyunlarının Yapısal Analizi." *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 25. 1. (2016): 366-374.
- 📖 Hasan, Erbay (ed.). *Dede Korkut Kitabı Han'ım Hey* (1). Ankara: TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Özyurt, 2014.
- 📖 İnci, Petek Ersoy. "Türk Sinemasında Çocuk Oyun ve Oyuncak İmgeleri Üzerine Düşünceler." *Motif Akademi Halk bilimi Dergisi* 19. (2017): 27-42.
- 📖 Kapusuz, Hayriye. *Sinemada Kültürel Unsur Olarak Dinsel Kodların Kullanımı: "Beş Vakit" ve "Çile" Filmleri Örneği*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2015.
- 📖 Karakaya, Serdar. *Türk Sinemasında Güldürü ve Televizyon Çağında Kemal Sunal Olgusu*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1997.
- 📖 Köse, Remziye. *Türk Filmlerinde Biliş - Göstergibilimsel Bağlamda Yazgı/İnanç Kavramı*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2013.
- 📖 Küçükcan, Ufuk. *Filmde Bilimsel Çözümleme*. Anadolu Üniversitesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 1995.
- 📖 Oliver, Leaman (ed.). *Companion Encyclopedia of Middle Eastern and North African Film*. 2001. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=LmSFAGAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=/kemal+sunal&ots=1_jHJau2n0&sig=YhKtHo2jgrwg184WDTQrkb6QOcc&redir_esc=y#v=onepage&q=kemal%20sunal&f=false. Web. 01.07.2017.
- 📖 Özdemir, Nebi. *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*. Ankara: Akçağ, 2005.
- 📖 Özen, Tuğba. *Mehmet Kaplan'ın Edebiyat Teorisi Hakkındaki Görüşler*. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2013.
- 📖 Sabih, Sabir. *Azerbaycan Masalları*. Bakü: Azerbaycan Neşriyatı, 1982.
- 📖 Saralaev, Marat. 'Kırgız Küroş2 Güreşinin Eski Boyutunun Canlandırılması, Kırgızların Unutulan ve Yasak Edilen Oyunları Hakkında Bilgilerin Bilimsel Dönümüne Dahil Edilmesi. III. Uluslararası Geleneksel Türk Güreşleri Sempozyumu ve Oyunları Bildiri Kitapçığı. (2016): 255-256.

- 📖 Savaş, İsa. *Spor Sözlüğü, Terimler ve Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1989.
- 📖 Sunal, Ali Kemal. *TV ve Sinemada Kemal sunal Güldürüsü*. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1998.
- 📖 Şahin, Mustafa Yaşar, ve ark. "Spor ve Milliyetçilik Etkileşimi: Ulusal Kimlik Oluşturmada Sporun Yeri ve Önemi." *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 7. 1 (2010): 1244-1263.
- 📖 Şarman, Selnur. "Azerbaycan, Kırgız, Başkirt, Gagauz ve Kazak Çocuk Oyunlarının İçerik ve Yapı Bakımından Seferihisar Türkiye Örnekleriyle Karşılaştırılması." *I. Uluslararası Türk Dünyası Oyun ve Oyuncakları Kurultayı, Tam Metin Kitabı*. Eskişehir: Pegem Akademi. (2015): 734-746.
- 📖 Şarman, Selnur. "Geleneksel Çocuk Oyunlarının Temel Yaşam Becerilerinin Geliştirilmesine İşlevsel Katkı Açısından Yeni Bir Sınıflandırma Çözümlemesi." *Uluslararası Oyun ve Oyuncak Kongresi 7-8 Mayıs 2015*. Erzurum: Orka Ofset. (2015): 1093-1102.
- 📖 Şarman, Selnur ve Bahtiyar Buteyev. "Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'de Oynanan Zakâ Oyunları. И НТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ИГРЫ КАЗАХСТАНА, КЫРГЫСТАНА И ТУРЦИИ. Tradional Culture the Turkic Peoples "In The Changing World İnternational Scientific Conference. Традиционная культура тюркских народов в изменяющемся мире. ҮЗГӘРЕП ТОРУЧЫ ДӨНЬЯДА ТӨРКИ ХАЛЫКЛАРНЫҢ ТРАДИЦИОН МӘДӘНИЯТЕ. Kazan – Tataristan: Казань:Изд-во «Ак Буре» (2017): 376-379.
- 📖 Türkmen, Ahmet. *Spor Müsabakalarının Yayın Hakları*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 2012.
- 📖 Tüzün, Ahmet (haz.). *Türk Dünyasında Ortak Sporlar*. Ankara: T:C: Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Kenar Platform. Ankara, 2010.
- 📖 Ünal, Murat. *Türk Güldürü Sinemasında Eleştirel Bakış: Yavuz Turgul*. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 200.
- 📖 World Nomad Games Kyrgyz Republic. Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları II. *Uluslararası Sempozyumu*. <http://www.manas.edu.kg/index.php/bilimsel-etkinlikler/2479-t%C3%BCrk-halklar%C4%B1n%C4%B1n-geleneksel-spor-oyunlar%C4%B1-ii-uluslararası%C4%B1-sempozyumu>. Bişkek: Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi. 2016.